

Joan Papell Tardiu

La família Veciana

La nissaga dels comandants
de les Esquadres de Catalunya

CisterBooks

Col·lecció CisterBooks - 1

Director de la col·lecció: Josep M Rovira i Valls

CULTURA i PAISATGE
A LA RUTA DEL CISTER

La família Veciana.

La nissaga dels comandants de les Esquadres de Catalunya.

Per Joan Papell i Tardiu, Doctor en Història

© Joan Papell i Tardiu

© D'aquesta edició: Cultura i Paisatge a la Ruta del Cister

Edita: Cultura i Paisatge

Disseny i maquetació: Ideastudi - TGD

Edició digital. Tots els drets reservats.

Editat a Catalunya, el mes de maig de 2018,
primer any de la República.

<http://www.culturaipaisatge.cat/>

La família Veciana

La nissaga dels comandants
de les Esquadres de Catalunya

per
Joan Papell Tardiu
Doctor en Història

CisterBooks

*L*a família Veciana, que va donar a la Catalunya dels absolutistes borbons durant cent dotze anys la figura dels comandants de les Esquadres de Catalunya o mossos d'esquadra, no era val·lenca; era originària de vila de Sarral de la Conca de Barberà. Tenim documentada la presència d'aquesta nissaga en aquesta població des de l'any 1460.

A partir de 1709, dues de les branques Veciana –no la primogènita que va continuar a Sarral, on residia l'hereu, de nom Josep, nascut l'any 1679– es varen assentar a Valls. Una d'aquestes va ser la que va proveir de comandants a les Esquadres: era la representada per Pere Anton Veciana i Rabassa –primer comandant de les Esquadres, que no el fundador– quart fill de Josep Veciana i Moles, patriarca de la família (1654-1710). L'altra branca era la representada pel seu germà Anton, escultor d'ofici, el tercer de la nissaga, i per tant més gran que Pere Anton, que feia temps que residia a Valls, alguns anys abans de anar-hi a residir-hi Pere Anton, i que estava casat amb la val·lenca Maria Arnet.

La casa pairal d'aquesta família, l'lar en la que també hi va viure l'Anton, estava ubicada al carrer del Carme, edifici que anys després compraria Pere Anton Veciana, quan ja era comandant de les Esquadres, car la va redimir d'una hipoteca que pesava sobre ella, car els Arnet, tractants de porcs, s'havien arruïnat¹.

¹ A l'AHCV, ara ACAC, s'hi conserva un document en el que la Maria Arnet li demana a Pere Anton Veciana li satisfaci certa quantitat de diners import, dels tocinos que li varen robar als Ports de Beceit.

Hem de dir que, el germà Anton era de filiació austriacista i que va servir com alferes en les tropes de la milícia local val·lenca. Va morir l'abril de 1713, de malaltia. Es va estalviar veure l'entrada de Lede, lloctinent de Bèrwick a Tarragona, i per tant l'acabament de la guerra amb derrota austriacista enfront les tropes castellanes i franceses filipistes.

Però per donar inici a l'article, hem de dir que és el seu germà, més petit, –personatge que iniciarà la nissaga dels comandants de les Esquadres de Catalunya, En Pere Anton Veciana i Rabassa, el que ens interessa.

Pere Anton Veciana i Rabassa

Va néixer a la vila de Sarral, a la Conca de Barberà, el 9 d'abril de 1682. Es va casar l'any 1704, amb 22 anys d'edat –no era major d'edat, car la majoria aleshores estava en els vint-i-cinc anys– amb Maria Civit i Llobera, nascuda a Rocafort de Queralt l'any 1683, un any més jove que Pere Anton. Era propietària i terratinent de les Piles, lloc on el matrimoni va anar a viure.

A les Piles naixeria el seu fill primogènit, Pere Màrtir Veciana i Civit, a l'any just del maridatge, el 1705, que a la seva mort es convertiria en el segon comandant de les Esquadres. En aquest poblet de la Conca de Barberà – o de la comarca natural de la Baixa Segarra– hi varen residir fins l'any 1709, quan el país estava immers en plena Guerra de Successió.

Aquest any varen arrendar les terres a mitges a Miquel Elies de Santa Perpètua de Gaià, per quatre anys prorrogables, *ad precarium*, i es varen traslladar a Valls. En aquesta ciutat de l'Alt Camp, hi residia, a casa del seu germà Anton, el seu pare Josep Veciana. Aquest, ancià i malalt, moriria l'any 1710.

Establert a Valls, va invertir els diners de l'arrendament de les terres, en una companyia de compra-venda de porcs, entrant a formar part de la companyia de Maria Arnet en règim comanditari. Així fou com es va convertir en un tractant de porcs².

2 La companyia de ramblaire la va fundar l'any 1719 juntament amb el seu amic el tortosí Francisco Font que era algtzir de la Reial Audiència de Barcelona.

Pere Anton fou sotsbatlle de Valls des de desembre de l'any 1714 a l'any 1723, any en què seria designat batlle de Valls i primer comandant de les Esquadres de Catalunya. Era comissionat del rei a Valls i va arribar a ser algutzir de la Reial Audiència de Barcelona, l'any 1733.

En Pere Anton Veciana va tenir deu fills, el més gran Pere Màrtir va seguir els passos del seu pare; el segon, una noia, la Maria Eugènia (1708-1762) va casar amb el doctor en drets Francesc Vives³; el tercer una altra noia, la Teresa –a patir d'aquesta tots el demás fills i filles van néixer a Valls–; el quart, cinquè i sisè, va ésser noies que moriren albat; el setè, Josep de Veciana i Civit (Valls 1715 - Màlaga 1787), va seguir la carrera d'armes començant per caporal de les esquadres, coronel d'infanteria (1762), brigadier (1775), comendador d'Enguera, mariscal de camp i governador militar de Màlaga. Va crear una policia per l'Audiència de Granada, semblant al cos dels mossos d'esquadra. Aquest va casar amb Teresa Boronat Esteve (1750), i va tenir una filla la Maria Anna (1756-1829), que l'any 1775 va casar amb Felip de Baldrich i de Vallgornera, que li varen donar un net, Albert de Baldrich i de Veciana, marquès de Vallgornera. El vuité fill, fou en Francisco de Veciana (1718-1746), que també fou militar. Era tinent de dragons quan va morir a la batalla de Piacenza, a Itàlia.

Pere Màrtir Veciana i Civit

Pere Màrtir Veciana i Civit (nascut a les Piles el 1705) a la mort del pare, va ésser nomenat comandant de les Esquadres. S'ha dit que els càrrecs de comandants els tenia la família Veciana hereditàriament: no es veritat, eren designats per Su Excelencia y Real Audiencia, a petició de la família, inflant el seu historial de serveis a la Corona⁴. Podem veure que al mes de gener, pocs dies abans de morir, Pere Anton Veciana i Rabassa, veient veure venir de prop la mort, doncs tenia moltes xacres, va sol·licitar del capità general de

3 Els Vives del carrer de Sant Antoni de Valls

4 El comandant dels Mossos d'Esquadra era nomenat pel Capità General de Catalunya. Els caporals pel Capità General a proposta del comandant dels Mossos. El mossos eren de designació directa del comandant de les Esquadres.

Catalunya el nomenament de comandant de les Esquadres pel seu fill Pere Màrtir, càrrec que li fou confirmat tant aviat son pare va passar a millor vida.

Pere Màrtir fins aleshores havia ostentat el càrrec de caporal de l'esquadra de Valls. Cosa curiosa tots els fills de Veciana, fos quin fos el pare, abans de comandants passaven pel càrrec de caporal de Valls; era una manera de vincular la descendència a la futura comandància, com un mèrit preferent a l'hora de sol·licitar aquesta. Va ser també, com son pare, batlle de Valls, capità d'infanteria i Ciutadà Honrat de Barcelona.

Es va casar i va enviudar tres vegades. La primera dona fou Francesca Dosset i Gassol (1704-1738). El matrimoni va durar 10 anys, car es casaren l'any 1728. A l'any d'enviudar, el 1739, va casar amb Gertrudis Vives i Borràs, de la família de juristes Vives, muller que va morir poc temps després, i viudo ho tornà a fer amb Rosa Palau, que el va sobreviure. Curiosament no va morir a Valls, sinó a Madrid on es trobava, car hi havia anat per defensar-se, davant la Cort del Rei, de les acusacions d'un vallenc anomenat París, el qual li posava plets per no estar d'acord amb la seva actuació com a batlle vallenc. La realitat era una altra: eren enemics, perquè els dos eren propietaris i terratinents, i estaven enfrontats per qüestions de la propietat en terres de Picamoixons.

Sols va tenir fills amb la primera dona, la Francesca Dosset i Gassol: la Maria Veciana i Dosset (1729-1783) que va casar amb el doctor en drets Joan Vives i Borràs, el germà petit de la dona del seu pare; la Tecla Veciana i Dosset, que com el seu pare va casar i enviudar tres vegades, la una amb Jaume Freixa, la segona amb Francesc Sunyer, amb el que va tenir un fill, en Francesc, que fou prohoms de Reus, i tercer amb Pau de Miró i Sabater, que era doctor en drets.

Però a nosaltres, per continuar amb la nissaga dels comandants, ens interessa més el tercer fill, car entre el primer, la Maria, i aquest hi va haver un albat. Ens referim al que seria el tercer comandant de les Esquadres En Felip de Veciana i Dosset.

Felip de Veciana i Dosset

En Felip de Veciana i Dosset, tercer comandant del mossos d'esquadra va néixer a Valls l'any 1733. i va morir-hi a dos quarts de set de la tarda

del dia 14 de febrer de l'any 1798. També, com el seu pare i avi, va ésser nomenat batlle de Valls. Va fer la carrera d'armes essent capità d'infanteria l'any 1769 i tinent coronel l'any 1777.

L'any 1755 va casar amb Maria de Miró i Bover (1739-1806). D'aquest matrimoni nasqueren deu fills. Quatre d'ells moriren albats i per tant desconeixem el nom d'ells. Sols en tenim constància dels que van sobreviure i arribaren a edat adulta. La Teresa (1764-c.1800), casada l'any 1781 amb el Ramon Gassol Alçamora, doctor en drets; la Felipa (1765-1800), que va casar l'any 1781 amb Pau Baldrich i Martí, doctor en Filosofia –va ser l'hereu de confiança de Josep Joan Perellada i Salabert, fundador de la fundació de la processó decennal solemne en honor a la Verge de la Candela; la Maria, coneguda com la Ferosa (1770-1847) casada dues vegades, la primera amb Francesc Guardiola, pagès de l'Aleixar, el 1786, i la segona, l'any 1811, amb Miquel Vignau, negociant; la Mariagna (1774-1860), casada amb el doctor en drets F. A. Calbet, fruit del matrimoni fou una filla, la Manela; l'Alberta que va casar l'any 1810 amb Josep Cañellas, que era tinent coronel de l'exèrcit. Però, el que va ser el cinquè fill, Pere Màrtir Veciana i de Miro, havia de ser el quart comandant del mossos d'esquadra.

Pere Màrtir de Veciana i de Miró

Pere Màrtir de Veciana i de Miró va néixer l'any 1767. Amb sis anys d'edat va ésser nomenat caporal pel seu pare de l'esquadra de Valls. Va ésser com tots els Veciana batlle de Valls. Com el seu besavi, avi i pare feu carrera d'armes a l'exèrcit reial. Capità el 1815, coronel el 1817 i brigadier d'infanteria i tinent del rei a Tarragona l'any 1828. Va casar amb Maria Pastoret i de Bufalà, nascuda a Barbens c. 1771, i que morí a Tarragona el 1833, tres anys abans que el seu marit, car Pere Màrtir de Veciana i de Miró va morir en aquesta ciutat l'any 1836.

Amb Maria Pastoret va tenir sis fills. El primer, que seria en cinquè comandant dels mossos fou en Pere Pau. El segon, Josep va morir jove. El tercer en Benvingut, nascut el 1790 i mort l'any 1855, fou capità d'infanteria, casat amb Rosa Bassa del Milà. D'aquest matrimoni en nasqué Lluís de Veciana i Bassa (1836), que seria un dels fundadors del Banc de Valls. El quart, quint, sisè i setè foren noies. La quarta, Maria, la quinta Alberta i la sexta Elena

varen morir jovenetes. La sèptima, Josepa (1798-1843) va casar amb Francesc de Martí i Mora (1785-1835), l'any 1816. Saben que aquest matrimoni tingué, almenys, una filla la Isabel Elena Antònia.

Pere Pau de Veciana i de Pastoret

El cinquè comandant fou, doncs, Pere Pau de Veciana i de Pastoret (1787-1854). Sabem que l'any 1825 era capità d'infanteria i que va arribar al grau de coronel. El 22 de febrer de 1816 va casar amb Felipa de Martí, filla d'Antoni Martí i Franqués d'Altafulla, naturalista, químic i acadèmic de Bones Lletres de Barcelona, germana de Francesc de Martí, casat aquest amb la Josepa de Veciana i Pastoret –matrimoni de cunyats-.

El matrimoni va tenir set fills. El primer i segons moriren joves, el tercer Anton de Veciana i de Martí que fou subtenent de l'exèrcit, és a dir alferes, el quart fou una filla la Benita, el cinquè Felip, el sisè una noia, la Concepció, morta albat, l'abril de 1834, i finalment Pere Màrtir, nascut l'any 1826.

Amb aquest personatge s'acabà la nissaga dels comandants de les Esquadres, car a partir de 1835, la comandància es traslladà a Barcelona, i foren elegits comandants personatges diferents de la nissaga Veciana, la entronització del liberalisme polític i la constitució del govern de Mendizábal, va arraconar tots aquells personatges que eren considerats absolutistes borbònics. Els Veciana ho eren.

La nissaga Veciana continua, però a hom sols li interessa els que varen ostentar el càrrec de comandants de les esquadres. Per tant ens parem aquí.

